



## Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

16 mai 2013\*

„Cooperare judiciară în materie civilă — Competențe speciale în materie delictuală sau cvasidelictuală — Participare transfrontalieră a mai multor persoane la același act ilicit — Posibilitatea de a stabili competența teritorială în funcție de locul unde a fost săvârșită fapta de către un autor al prejudiciului, altul decât pârâtul («wechselseitige Handlungsortzurechnung»)”

În cauza C-228/11,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Düsseldorf (Germania), prin decizia din 29 aprilie 2011, primită de Curte la 16 mai 2011, în procedura

**Melzer**

împotriva

**MF Global UK Ltd,**

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii A. Borg Barthet, J.-J. Kasel și M. Safjan (raportor) și doamna M. Berger, judecători,

avocat general: domnul N. Jääskinen,

grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 iulie 2012,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul Melzer, de S. Volaric-Huppert, de F. Marzillier, de G. Guntner și de W. A. Meier, Rechtsanwälte;
- pentru MF Global UK Ltd, de C. Gierets, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul german, de T. Henze, precum și de K. Petersen și de J. Kemper, în calitate de agenți;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de J. Vlácil, în calitate de agenți;
- pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes, în calitate de agent;

\* Limba de procedură: germana.

— pentru guvernul elvețian, de D. Klingele, în calitate de agent;  
— pentru Comisia Europeană, de A.-M. Rouchaud-Joët și de W. Bogensberger, în calitate de agenți,  
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 29 noiembrie 2012,  
pronunță prezenta

### Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 5 punctul 3 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Melzer, pe de o parte, și MF Global UK Ltd (denumită în continuare „MF Global”), pe de altă parte, cu privire la o cerere de daune interese în cadrul executării unor operațiuni bursiere la termen.

### Cadrul juridic

#### *Dreptul Uniunii*

- 3 Din considerentul (2) al Regulamentului nr. 44/2001 reiese că acesta vizează, pentru buna funcționare a pieței interne, adoptarea „de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament”.
- 4 Considerentele (11), (12) și (15) ale regulamentului menționat au următorul cuprins:
  - „(11) Normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură. În cazul persoanelor juridice, domiciliul trebuie să fie definit în mod independent, în vederea ameliorării transparenței normelor comune și a evitării conflictelor de competență.
  - (12) În afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției.
  - [...]
  - (15) În interesul administrării armonioase a justiției, este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în două state membre a unor hotărâri ireconciliabile [...]
- 5 Normele de competență figurează în capitolul II din același regulament.

- 6 Articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din secțiunea 1 din capitolul II, intitulată „Dispoziții generale”, are următorul cuprins:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.”

- 7 Articolul 3 alineatul (1) din regulamentul menționat, care face parte din aceeași secțiune, prevede:

„Persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru numai în temeiul normelor enunțate în secțiunile 2-7 din prezentul capitol.”

- 8 Articolul 5 punctele 1 și 3 din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din secțiunea 2 din capitolul II din acesta, intitulată „Competențe speciale”, prevede:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

- (1) (a) în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată;
- (b) în sensul aplicării prezentei dispoziții și în absența vreunei convenții contrare, locul de executare a obligației în cauză este:
- în cazul vânzării de mărfuri, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile;
  - în cazul prestării de servicii, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile.
- (c) în cazul în care nu se aplică litera (b), se aplică litera (a);

[...]

- (3) în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă.”

- 9 Articolul 6 punctul 1 din regulamentul menționat, care face parte din aceeași secțiune, are următorul cuprins:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru mai poate fi acționată în justiție:

- (1) atunci când există mai mulți pârâți, în fața instanței domiciliului oricărui dintre aceștia, cu condiția ca cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp, pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor.”

### *Dreptul german*

- 10 Potrivit articolului 830 din Codul civil (Bürgerliches Gesetzbuch), intitulat „Coautorii și participanții”:
- „(1) Atunci când mai multe persoane au cauzat un prejudiciu printr-o faptă ilicită realizată în comun, fiecare dintre ele răspunde pentru aceasta. Situația este aceeași atunci când este imposibil să se stabilească care dintre persoanele implicate a cauzat prejudiciul prin fapta sa.
- (2) Instigatorii și complicii sunt asimilați coautorilor.”

### **Litigiul principal și întrebarea preliminară**

- 11 Din decizia de trimitere reiese că domnul Melzer, domiciliat în Berlin (Germania), a fost contactat telefonic pentru a i se propune anumite servicii financiare, de dosarul său ocupându-se Weise Wertpapier Handelsunternehmen (denumită în continuare „WWH”), cu sediul în Düsseldorf (Germania). Această societate a deschis la MF Global, o societate de brokeraj cu sediul în Londra (Regatul Unit), un cont pe numele domnului Melzer. MF Global a efectuat prin intermediul contului respectiv operațiuni bursiere la termen pentru domnul Melzer în schimbul unei remunerații.
- 12 Domnul Melzer a efectuat, în cursul anilor 2002-2003, vărsăminte în cuantum total de 172 000 de euro într-un anumit cont. La 9 iulie 2003, MF Global i-a restituit suma de 924,88 euro. Domnul Melzer solicită daune interese până la concurența diferenței, și anume 171 075,12 euro.
- 13 MF Global i-a facturat domnului Melzer un comision de 120 USD. Aceasta a păstrat 25 USD și a transferat diferența, respectiv 95 USD, societății WWH.
- 14 Domnul Melzer consideră că nu a fost informat suficient cu privire la riscurile legate de operațiunile bursiere la termen nici de WWH, nici de MF Global. Acesta nu ar fi fost informat în mod obiectiv nici cu privire la convenția referitoare la comisioanele ascunse („kickback agreement”) încheiată între MF Global și WWH, nici cu privire la conflictul de interese care rezultă din aceasta. În opinia sa, MF Global trebuie să plătească daune interese pentru participarea intenționată și ilicită la comiterea prejudiciului de către WWH.
- 15 Landgericht Düsseldorf consideră că competența internațională a instanțelor germane în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 se justifică prin faptul că prejudiciul s-a produs în Germania. Prejudiciul pecuniar pentru care domnul Melzer solicită despăgubiri s-ar fi produs în Germania întrucât în acest stat membru a efectuat vărsămintele către contul său situat în Londra, iar prejudiciul suferit s-ar fi produs în contul său administrat de o instituție bancară.
- 16 Instanța de trimitere are însă îndoieli în privința propriei competențe în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. Întrucât prejudiciul s-a produs la Berlin, iar nu la Düsseldorf, ar fi, așadar, determinant locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă. Or, dat fiind faptul că MF Global opera numai la Londra, competența instanței din Düsseldorf s-ar putea întemeia numai pe activitatea societății WWH.
- 17 Potrivit instanței de trimitere, un astfel de factor alternativ de legătură cu locul unde s-a produs fapta generatoare săvârșită de coautori sau de complici este admis de procedura civilă germană și, în lumina afirmațiilor pertinente ale domnului Melzer, poate fi avut în vedere în prezenta cauză.

- 18 În aceste condiții, Landgericht Düsseldorf a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Este admisibil un factor alternativ de legătură cu locul faptei generatoare [a prejudiciului] pentru a stabili locul [unde s-a produs fapta prejudiciabilă], în cadrul competenței teritoriale în materie delictuală prevăzute la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul [...] nr. 44/2001 [...], în cazul unei participări transfrontaliere a mai multor persoane la o faptă ilicită?”

### **Cu privire la întrebarea preliminară**

- 19 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere urmărește să afle, în esență, dacă articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că permite să se stabilească, în temeiul locului unde s-a produs fapta generatoare imputată unuia dintre presupușii autori ai unui prejudiciu, care nu este parte la litigiu, o competență jurisdicțională în privința unui alt presupus autor al respectivului prejudiciu care nu a acționat în raza teritorială a instanței sesizate.
- 20 În decizia sa de trimitere, instanța menționată consideră că dreptul german recunoaște o astfel de posibilitate prin intermediul unui „factor alternativ de legătură cu locul faptei generatoare”. Aceasta ridică, așadar, problema unei eventuale aplicări *mutatis mutandis* a respectivei norme la cauza cu care este sesizată.
- 21 Cu titlu introductiv, trebuie observat că instanța de trimitere arată că, în pofida naturii contractuale a raportului dintre domnul Melzer și MF Global, acțiunea principală se întemeiază numai pe dreptul răspunderii delictuale. Prin urmare, prezenta întrebare preliminară se limitează la interpretarea articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.
- 22 Trebuie amintit de asemenea că dispozițiile Regulamentului nr. 44/2001 trebuie interpretate în mod autonom, prin referire la sistemul și la obiectivele acestuia (a se vedea în special Hotărârea din 16 iulie 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, Rep., p. I-6917, punctul 17 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții, C-509/09 și C-161/10, Rep., p. I-10269, punctul 38).
- 23 Odată făcute aceste precizări, trebuie subliniat că numai prin derogare de la principiul fundamental enunțat la articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, prin care competența este atribuită instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află domiciliul pârâtului, capitolul II secțiunea 2 din acest regulament prevede atribuirea unui anumit număr de competențe speciale, printre care figurează aceea de la articolul 5 punctul 3 din regulamentul menționat.
- 24 Întrucât competența instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă constituie o normă de competență specială, aceasta este de strictă interpretare, nefiind posibilă interpretarea sa dincolo de ipotezele prevăzute în mod explicit de Regulamentul nr. 44/2001 (a se vedea prin analogie Hotărârea Zuid-Chemie, citată anterior, punctul 22).
- 25 Nu este mai puțin adevărat că expresia „locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”, care figurează la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, vizează atât locul materializării prejudiciului, cât și locul unde s-a produs evenimentul cauzator al prejudiciului, astfel încât pârâtul poate fi acționat în justiție, la alegerea reclamantului, în fața instanței de la unul dintre cele două locuri (Hotărârea din 19 aprilie 2012, Wintersteiger, C-523/10, punctul 19 și jurisprudența citată).
- 26 În această privință, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că norma de competență specială prevăzută la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 se întemeiază pe existența unei legături deosebit de strânse între litigiu și instanțele de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta

prejudiciabilă, care justifică atribuirea competenței în favoarea acestora din urmă pentru motive legate de buna administrare a justiției și de organizarea utilă a procesului (a se vedea Hotărârile citate anterior Zuid-Chemie, punctul 24, și eDate Advertising și alții, punctul 40).

- 27 Astfel, în materie delictuală sau cvasidelictuală, instanța de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă este în mod normal cea mai adecvată să se pronunțe asupra cauzei în special din motive legate de proximitatea față de litigiu și de facilitatea administrării probelor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 octombrie 2002, Henkel, C-167/00, Rec., p. I-8111, punctul 46, și Hotărârea Zuid-Chemie, citată anterior, punctul 24).
- 28 Întrucât identificarea unuia dintre punctele de legătură recunoscute de jurisprudența amintită la punctul 25 din prezenta hotărâre trebuie să permită astfel stabilirea competenței instanței care se află în mod obiectiv în poziția cea mai potrivită pentru a aprecia dacă elementele constitutive ale răspunderii pârâtului sunt reunite, punctul de legătură relevant trebuie să se situeze în raza teritorială a instanței sesizate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 octombrie 2012, Folien Fischer și Fofitec, C-133/11, punctul 52).
- 29 Trebuie să se constate în această privință că întrebarea adresată nu privește identificarea locului materializării prejudiciului, ci, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 40 din concluzii, interpretarea noțiunii „locul evenimentului cauzator” al prejudiciului într-o situație în care persoana juridică pârâtă în fața instanței de trimitere nu are această calitate în temeiul unei fapte pe care a săvârșit-o în raza teritorială a acestei instanțe, ci a faptei pretins săvârșite de o altă persoană.
- 30 Or, în împrejurări precum cele descrise în decizia de trimitere, în care unul singur dintre mai mulți autori prezumați ai unui pretins prejudiciu este acționat în justiție în fața unei instanțe în a cărei rază teritorială nu a acționat, lipsește, în principiu, punctul de legătură întemeiat pe acțiunea pârâtului.
- 31 În aceste condiții, pentru a-și putea recunoaște competența în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, instanța sesizată ar trebui să stabilească de ce ar fi necesar să se considere totuși că evenimentul cauzator al prejudiciului a avut loc în raza sa teritorială. Or, acest lucru ar impune, încă în stadiul examinării competenței, o apreciere analogă celei care trebuie efectuată pentru a examina fondul litigiului.
- 32 Astfel, s-ar ridica în special problema de a stabili în ce condiții, în cazul unei pluralități de autori, s-ar putea admite ca faptele unuia dintre ei să fie imputate celorlalți pentru a-i putea acționa în justiție pe aceștia din urmă în fața instanței în a cărei rază teritorială au avut loc faptele respective. Or, în lipsa unui concept comun ordinelor juridice naționale și Uniunii Europene care să permită o astfel de imputare, instanța sesizată s-ar inspira în mod evident din dreptul său național.
- 33 Acest lucru este scos în evidență de faptul că factorul alternativ de legătură cu locul faptei generatoare săvârșite de o altă persoană pe care instanța de trimitere îl are în vedere în acest scop se inspiră dintr-o normă a dreptului german în materia răspunderii civile, și anume articolul 830 din Codul civil.
- 34 Or, utilizarea conceptelor juridice naționale în cadrul Regulamentului nr. 44/2001 ar genera soluții divergente între statele membre, de natură să aducă atingere obiectivului de unificare a normelor de competență judiciară pe care îl urmărește regulamentul menționat, astfel cum reiese din considerentul (2) al acestuia din urmă (a se vedea prin analogie Hotărârea din 7 februarie 2013, Refcomp, C-543/10, punctul 39).
- 35 Pe de altă parte, o soluție care ar consta în a face ca identificarea punctului de legătură să depindă de criteriile de apreciere rezultate din dreptul material național ar fi contrară obiectivului de securitate juridică, întrucât, în funcție de dreptul aplicabil, fapta unei persoane care a avut loc în alt stat membru decât cel al instanței sesizate ar putea sau nu ar putea fi calificată drept eveniment cauzator



al prejudiciului în vederea atribuirii competenței în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. Astfel, această soluție nu i-ar permite părâtului să prevadă în mod rezonabil instanța în fața căreia ar putea fi acționat în justiție.

- 36 În plus, întrucât ar conduce la posibilitatea de a acționa în justiție autorul prezumat al unui prejudiciu, în temeiul evenimentului cauzator, în fața unei instanțe a unui stat membru în a cărei rază teritorială nu a acționat, această soluție ar depăși ipotezele prevăzute în mod explicit de regulamentul menționat și, în consecință, ar contraveni sistemului și obiectivelor acestuia.
- 37 Odată făcute aceste precizări, trebuie amintit că împrejurarea că instanța în a cărei rază teritorială autorul prezumat nu a acționat personal este în imposibilitatea de a-și stabili competența în temeiul locului unde a avut loc evenimentul cauzator al prejudiciului nu aduce nicidecum atingere normelor de competență, atât generale cât și speciale, prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001, în special celei de la articolul 5 punctul 1 din acesta.
- 38 Rezultă că autorul unei fapte prejudiciabile poate fi întotdeauna acționat în justiție, în temeiul articolului 5 punctul 3 din acest regulament, în fața instanței în a cărei rază teritorială a acționat sau, altfel, în conformitate cu norma generală, în fața instanței de la domiciliul său.
- 39 De altfel, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 53 din concluzii, atribuirea unei competențe jurisdicționale pentru a judeca litigii împotriva unor persoane care nu au acționat în raza teritorială a instanței sesizate rămâne posibilă în temeiul articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 în măsura în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de această dispoziție, în special existența unei legături de conexitate.
- 40 Din cele de mai sus reiese că, în împrejurări precum cele din cauza principală, în care unul singur dintre mai mulți autori prezumați ai unui pretins prejudiciu este acționat în justiție în fața unei instanțe în a cărei rază teritorială nu a acționat, interpretarea autonomă a articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, conformă cu obiectivele și cu sistemul acestuia, se opune să se considere că evenimentul cauzator al unui prejudiciu s-a produs în raza teritorială a acestei instanțe.
- 41 În consecință, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că nu permite să se stabilească, în temeiul locului unde s-a produs fapta generatoare imputată unuia dintre presupușii autori ai unui prejudiciu, care nu este parte la litigiu, o competență jurisdicțională în privința unui alt presupus autor al prejudiciului respectiv care nu a acționat în raza teritorială a instanței sesizate.

### **Cu privire la cheltuielile de judecată**

- 42 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

**Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că nu permite să se stabilească, în temeiul locului unde s-a produs fapta generatoare imputată unuia dintre presupușii autori ai unui prejudiciu, care nu este parte la litigiu, o competență jurisdicțională în privința unui alt presupus autor al prejudiciului respectiv care nu a acționat în raza teritorială a instanței sesizate.**

Semnături